

Utvärderingsrapport forskarutbildningen i textilvetenskap

Mars 2023

De viktigaste slutsatserna av utvärderingen

Bedömarnas samlade intryck är att forskarutbildningen håller en generellt hög kvalitet. Den stora utmaningen utgörs av brister i kritisk massa, gällande lärarlagets storlek och antal doktorander: ”Ur ett ämnesperspektiv är det viktigt med återväxt genom nya doktorander, men även för doktoranden personligen är det utvecklande att ha kollegor inom samma ämne och på samma nivå.” De menar att det åldershomogena lärarlaget kan skapa problem för forskarutbildningen (sannolikt avses här att rekryteringsbehovet vid UU för tillsvidare tjänster inte är stort), men påpekar även att det blev en konsekvens av den stora satsning på forskarutbildning i ämnet som skedde för knappt tjugo år sedan. Panelen drar slutsatsen att det låga antalet doktorander också är en risk för hela ämnet framgent (sannolikt avses här att lediga tjänster och vikariat inte skulle kunna fyllas framöver utan påfyllning av nydisputerade). Och att det kan medföra negativa konsekvenser för antagna doktorander och disputerade framöver. I det kommande redogör vi för hur ämnet hanterar dessa identifierade utmaningar.

Styrkor hos forskarutbildningen

Forskarutbildningen är av *generellt god kvalitet* liksom avhandlingarna vilket framgick vid platsbesöket om än inte i allo av den skrivna rapporten. ”Forskarutbildningen leds och bedrivs av en *engagerad och kunnig personal*”. Andan och stämningen hos lärare och doktorander är god och framåtblickande. Ämnet har god potential att utvecklas i än mer positiv riktning framgent och att det kommer att ha fortsatt hög samhällsrelevans.

De konstaterar att utmaningen med lågt antal doktorander arbetsmiljömässigt lösts internt genom ett samarbete mellan ämnena. Positivt för doktoranderna är enligt panelen de internationella kontakter som ämnet har och att det högre seminariet äger rum online vilket innebär att doktoranderna på den vägen får kontakt med andra forskare inom det textila området även utanför institutionen. Dessutom öppnar det upp och gör ämnets verksamhet och kompetens synligt vid andra lärosäten och institutioner vilket nydisputerade kan dra nytta av.

Doktorandhandledningen fungerar bra vilket var omvittnat i samband med de intervjuer som genomfördes och att det är positivt att doktoranderna uppmuntras att vidga sina nätverk och även samverka med forskare externt inom det egna forskningstemat.

Identifierade svagheter och utvecklingsområden

Svagheter och problemområden kretsar därför främst omkring kring tre frågor: 1) kritisk massa kvantitativt sett, 2) avsaknaden av professur liksom om 3) anställbarhet efter disputation. Vi är ense med dem om de första två, men inte den sista.

Kritisk massa av doktorander

Ansvaret för att det vidmakthålls en kvantitativ kritisk massa av doktorander anser bedömargruppen inte bör vila enbart på ämnets representanter utan bör också delvis tas av fakulteten. I deras rapport står: ”det är bedömarpanelens åsikt att om en fakultet ska ha ett

visst forskarutbildningsämne borde en garanterad miniminivå vara en doktorand vart fjärde år". Detta tolkar vi som att bedömarna menar att fakulteten bör vara den som principiellt ska garantera denna miniminivå och vid behov bidra medel som gör detta möjligt. Utöver detta anser bedömarna att målet ändå bör vara att alltid ha minst två forskarstuderande i textilvetenskap samtidigt, även om de antas sekventiellt.

Vi är ense med bedömargruppen om båda målsättningarna vilket framgår av de mål och strategier som institutionen tog fram förra året. Vi anser också att de är möjliga att uppnå. Institutionen har hittills saknat en flerårig kompetensförsörjningsplan för institutionen. Arbete med att ta fram en sådan vilken också ska omfatta doktorander har inletts i år. Vid vårens stormöte kommer respektive ämne kollegialt att diskutera kompetensförsörjningen i syfte att precisera mål och medel. Studierektor för forskarutbildningen har också inom den ramen i uppdrag att utreda vilka möjligheter som finns att externfinansiera våra forskarutbildningar utöver redan kända kanaler.

Institutionens fakultetsmedel har dock redan styrts om från att bekosta hela doktorandtjänster till att i första hand stödja externt finansierade doktorander genom med/samfinansiering vid institutionen. Detta är en strategisk satsning som innebär att fler doktorander kan antas vid institutionen generellt sett och så även i textilvetenskap. I den händelse att det inte anhålls om externa medel i tillräcklig utsträckning under året kommer även fakultetsfinansierade doktorandplatser att övervägas eftersom med/samfinansieringen ändå inte kunnat tas i anspråk för avsett ändamål.

Rent konkret planerar vi att inom två-tre år anta ytterligare en Zennströmdoktorand i textilvetenskap eftersom 2/3 av avkastningen uttryckligen ska gå till detta ändamål enligt statuten. Samtal har också inletts med fondens förvaltare om en plan för detta. Därmed uppnås den miniminivå om antagning senast vart fjärde år som bedömarna anser nödvändig. Antagningsfrekvensen kommer i det sammanhanget att bli kontinuerlig framgent vill vi understryka.

Berit Wallenbergs stiftelse som årligen utlyser medel till doktorandtjänster har dessutom ställt sig positiv till textilvetenskapliga ansökningar. Presumptiva doktorander i textilvetenskap som granskats i samband med föregående utlysning kommer i vår att erhålla aktiv coachning i att skriva avhandlingsplaner inför årets ansökningsomgång med deadline 1 juni. Detta är ett förfarande som bedömarpanelen vid besöket muntligt förordade.

Framgent kommer också forskare som vill förlägga forskningsprojekt till institutionen uppmanas att ansöka om medel för minst en doktorand inom projektet. Detta är t.ex. möjligt för projekt finansierade av Vetenskapsrådet, MAW och Stiftelsen Agnes Geijers fond för nordisk textilforskning som redan förut finansierat doktorandtjänster i textilvetenskap.

Kritisk massa personal

Bedömarna anser att lärarlaget utmärks av gedigen ämneskunskap och goda pedagogiska kunskaper. Kollegiet är dock åldershomogent vilket gör att ämnets långsiktiga fortlevnad kan hotas utan påfyllnad, vilket det dock aktivt pågår arbete med att åstadkomma. Det är därför viktigt att vara medveten om denna situation så att inte sårbarheten förstärks. Rekommendationen är att kompensera detta genom strategiska satsningar med regelbundna intag av nya doktorander och att på andra sätt stärka bemanningen så att den blir mer diversifierad ur ett åldersperspektiv. Möjligheter till att fler gästlärare knyts till utbildningen ska utredas.

Ännu en aspekt som tas upp är ämnets brist på en professor. En professor sägs fungera som ämnets samlande kraft, inte bara inåt mot institutionen men också utåt, i etablerandet och upprätthållandet av externa kontakter och genom att vara drivande i att söka externa forskningsmedel. Vi anser det önskvärt med en professor i textilvetenskap, däremot saknas resurser idag att utlysa en professur inom befintliga ekonomiska ramar. Det är dock relevant att utreda andra möjligheter att rekrytera en gästprofessor. En senior brittisk forskare avser att under året ansöka om SCASSS Fellowship och därmed skulle denne även kunna knytas till institutionen.

Vi arbetar också kollegialt målmedvetet för att stärka den formella forskningskompetensen inom lärarlaget. Förutom den docent som redan finns sedan ett år tillbaka kommer ytterligare till ämnet knutna forskare och lärare att kunna ansöka om docentur inom ett par år som en konsekvens av ett pågående större externt finansierat projekt. Docenter med tillsvidareanställning förväntas också sikta in sig mot att ansöka om professorsbefordran efter ytterligare meritering, enligt plan inom en femårsperiod. Institutionen har redan en pågående diskussion om hur de som är nära befordran ska kunna få bättre förutsättningar att meritera sig så att de kan ansöka om det.

Anställbarhet

Bedömargruppen anser att ämnet kan utgöra en flaskhals för nydisputerade som en följd av att textilvetenskap enbart finns vid Uppsala universitet. Vi är av avvikande mening, eftersom det finns ett stort behov av disputerade i textilvetenskap även i andra relaterade ämnen liksom utanför akademien. Masterstudenter har fått arbete bl.a. vid Vasamuseet och det finns ingen anledning att tro att doktorander inte skulle kunna ha samma förutsättningar.

Disputerade textilvetare har visat sig ha goda utsikter att kunna bli anställda som lektorer eller forskare i modevetenskap vid Stockholms och Lunds universitet liksom vid Textilhögskolan i Borås. Därtill finns även behov av textilvetenskaplig spetskompetens inom andra ämnen som t.ex. genusvetenskap, museologi, arkeologi, etnologi, historia, och ekonomisk historia utöver de ämnen som redan finns vid vår institution. Sådana tvärvetenskapliga rekryteringar blir alltmer vanliga.

De flesta större svenska museer har dessutom textila samlingar som behöver förvaltas, vårdas och förmedlas, vilket kräver textilvetenskaplig kompetens och där personer med doktorsexamen i textilvetenskap från Uppsala universitet anlitas. Även inom auktionsvärlden finns behov av textilvetenskaplig kompetens hos de som gör föremålsvärderingar.

I och med att det finns externa fonder och stiftelser med särskild inriktning mot textil forskning så finns också goda möjligheter för nydisputerade att erhålla postdoktorala medel, t.ex. den nämnda Zennströmfonden för textilvetenskap och Stiftelsen Agnes Geijers fond för nordisk textilforskning som årligen fördelar medel till projekt av varierande storlek. Både vikarierande och tillsvidareanställda lektorer i ämnet har varit framgångsrika i att erhålla externa medel till flera postdoktorala forskningsprojekt (Vetenskapsrådet och Stiftelsen Agnes Geijers fond för nordisk textilforskning). Det finns också möjlighet att ansöka om internationell postdok t.ex. vid Copenhagen Centre for Textile Research och andra närliggande utländska institutioner.

Planerade åtgärder och utvecklingsinsatser

ÅTGÄRD	TID	ANSVARIG
Strategiskt arbete för att öka antal forskarstuderande inlett vid institutionen. 1) Externfinansiering söks aktivt, befintlig förvaltas och utvecklas. 2) Potentiella sökande coachas inför ansökningar om externa medel	Arbete pågår under 2023 och framåt. De första ansökningarna om externa medel till doktorand går in 1 juni till BWS	Ledning, studierektor, forskningsstrategisk grupp, och lärarlaget
Förstärka forsknings- och handledningskompetensen i textilvetenskap med fler docent- och professorskompetenta genom: 1) befordran, främst genom stöd för egen forskning och coachning 2) att uppmuntra kvalificerade externa forskare att förlägga projekt till institutionen 3) att inbjuda gästforskare och att utreda möjligheten att knyta en gästprofessor över längre tid till ämnet	Arbete pågår under 2023	Institutionsledningen, forskningsstrategiska gruppen och lärarlaget
Stärka anställbarheten för nydisputerade genom att: 1) informera om hur arbetsmarknaden ser ut för textilvetare 2) stärka meriteringen via institutionstjänstgöring under doktorandtiden och lediga lärarvikariat efteråt 3) förmedla kontakt med möjliga arbetsgivare via upparbetade nätverk vid behov 4) uppmuntra att ansöka om utlysta tjänster där deras kompetens efterfrågas även vid andra lärosäten, i andra ämnen och vid andra institutioner 5) uppmuntra dem att ansöka om internationell postdok hos samarbetspartners 6) erbjuda coachning och stöd vid ansökningar om externa medel	Dessa insatser pågår sedan tidigare på alla tre forskarutbildningar och även under innevarande år	Institutionsledningen, studierektor och lärarlaget